

KRACHTENVELD EUROPESE UNIE

KORTE OMSCHRIJVING

De deelnemers plaatsen de begrippen op de juiste plek in de puzzel, waardoor ze een overzicht krijgen van de belangrijkste instellingen binnen de Europese Unie. Hoe verhouden deze zich tot elkaar en tot de politieke instellingen in Den Haag? De deelnemers zien dat burgers via het Europees Parlement en het nationaal parlement invloed kunnen uitoefenen op de Europese Unie. U kunt ervoor kiezen om bepaalde begrippen al in het schema te zetten.

LEERDOEL

Deelnemers weten:

- wat de belangrijkste politieke instellingen zijn binnen de Europese Unie,
- hoe deze instellingen zich tot elkaar verhouden,
- dat Nederland op verschillende manieren invloed kan uitoefenen op Europese regelgeving,
- hoe je als Nederlands burger via het nationale en Europees Parlement invloed uit kunt oefenen in de Europese Unie.

BENODIGDHEDEN

Het interactieve krachtenveld op: <https://tools.prodemos.nl/krachtenveld/#/tool/eu>

DUUR

30 minuten

STAPPENPLAN

Stap 1:

Leg uit dat de besluitvorming in de EU best ingewikkeld verloopt. Toch gaat u proberen om de groep hier inzicht in te geven, aan de hand van een schematische weergave van het 'krachtenveld' van de EU.

Stap 2:

Klik op het plaatje van het schema in de dia om naar het digitale, interactieve krachtenveld te gaan. U kunt het krachtenveld ook openen via <https://tools.prodemos.nl/krachtenveld/#/tool/eu>

Stap 3:

Bespreek met de deelnemers wat er te zien is. Deelnemers zien een schema met pijlen en lege vakjes. Links van het scherm zien de deelnemers kaartjes met de verschillende instituties, functies en getallen erop. Vraag of de deelnemers alles kunnen lezen. Licht zo nodig mondeling toe wat er op het schema te lezen is. Indien deelnemers ook de kaartjes links niet kunnen lezen, lees je voor de start voor wat er op de kaartjes staat.

Vertel dat het de bedoeling dat de juiste institutie of groep op de kaartjes links naar de correcte plaats in het schema wordt gesleept. Met hokjes, kleuren en pijlen is aangegeven hoe de verschillende instituties zich tot elkaar verhouden en elkaar beïnvloeden.

Vertel dat jullie het gezamenlijk gaan doen en onderaan gaan beginnen.

Stap 4:

- Begin met de gele pijl linksonder. Vraag voor welk instituut wij elke 5 jaar mogen stemmen. **Het Europees Parlement.**
- Vraag vervolgens hoeveel leden er – na verkiezingen en met uitstel van de Brexit- in het Europees Parlement zitten. **751 leden**
- Vraag hoeveel Nederlandse leden er - na de verkiezingen en met uitstel van de Brexit- in het Europees Parlement zitten. **26 Nederlandse leden**
- Vraag wie nog meer ‘beslissen’ binnen de EU, oftewel: wie naast het Europees Parlement nog meer de Europese regelgeving moet goedkeuren. **De Raad van de Europese Unie.**
- Vraag wie nog weet wie er in de Raad van de Europese Unie zitten en hoe dit werkt. **1 minister per lidstaat (rechts) en 10 samenstellingen (links).**
- Zeg dat jullie nu eerst terug naar beneden gaan in het schema. Vraag voor wie we nog meer mogen stemmen, maar dan elke 4 jaar. **Nationale parlementen**
- Nationale parlementen maken regelgeving die moet worden uitgevoerd (de groene pijl). Door wie wordt deze regelgeving op landelijk niveau uitgevoerd? **Nationale regeringen**
- Wijs deelnemers op de blauwe pijlen naar boven, naar de EU. We zien al dat de nationale regering invloed heeft op de Raad van de Europese Unie. Daar zit immers vanuit elk land, dus ook uit Nederland, steeds 1 minister in, afhankelijk van het onderwerp dat besproken wordt. Er staan nog twee blauwe pijlen. Hoe heet het instituut waarin alle regeringsleiders van de EU bij elkaar komen? **Europese Raad.**
Schuif de Europese Raad naar het bovenste blok, in het midden.
- Vraag wie hier vanuit Nederland in zit. **De minister-president van Nederland.**
- Schuif zelf het kaartje **Voorzitter van de Europese Raad** naar het vakje links van ‘Europese Raad’. Vraag eventueel aan de deelnemers of ze weten wie de voorzitter is van de Europese Raad. Dit is Donald Tusk.
- Leg uit dat de Europese Raad dus de algemene politieke beleidslijnen uitzet (zoals linksboven al te lezen is). Vraag de deelnemers wie dan de voorstellen voor Europese regelgeving maken (binnen die algemene politieke beleidslijnen die de regeringsleiders hebben vastgesteld). **De Europese Commissie.**
- Vraag wie hier vanuit Nederland in zit. **De Nederlandse eurocommissaris.** Vraag eventueel wie dit ook alweer was. Dit is Frans Timmermans.
- Schuif zelf het kaartje **Voorzitter van de Europese Commissie** naar het vakje links van ‘Europese Commissie’. Vraag eventueel aan de deelnemers of ze weten wie de voorzitter is van de Europese Commissie. Dit is Jean-Claude Juncker.
- Herhaal/concludeer dat zij dus de voorstellen maken voor Europese regelgeving. En dat over die voorstellen dus het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie moeten beslissen. En dat voorstellen waar beide het over eens zijn, vervolgens gaan gelden in

Nederland, of – met een tussenstap – richtlijnen worden waar regeringen nationaal beleid op moeten maken.

- Vraag of er nog vragen zijn over het schema. Geef aan dat alles misschien nog niet voor iedereen 100% duidelijk is, maar dat je hoopt dat de deelnemers door dit schema toch wat meer inzicht hebben in de besluitvormingsstructuur van de EU. Geef aan dat je hoopt dat in ieder geval duidelijk is dat er zeker regels zijn die in Nederland gelden die vanuit de Europese Unie komen, maar dat Nederland daar ook op verschillende manieren invloed op heeft gehad.

Tip: bij de laatste herhaling van de verbanden en uitleg bij het gehele, ingevulde schema, kunt u ook het ingevulde schema op de volgende dia laten zien, mocht dit duidelijker te lezen zijn voor de deelnemers.

Tip: beslis aan de hand van de het energie- en kennisniveau van de groep of u ook aandacht geeft aan de gele en oranje kaart.

Nationale parlementen kunnen de Europese Commissie een gele of een oranje kaart geven. Als 1/3 van de nationale parlementen aangeeft dat een onderwerp niet Europees behandeld moet worden, dan moet de Europese Commissie het voorstel heroverwegen. Dat noemen we ook wel een 'gele kaart'. Wanneer de helft (1/2) van alle parlementen bezwaar maakt, dan is er sprake van een oranje kaart.

Tip: Zie hieronder extra informatie voor uw verhaal over het Krachtenveld. In de bijlage bij deze handleiding vindt u nog meer achtergrondinformatie.

ACHTERGRONDINFORMATIE BIJ KRACHTENVELD EUROPESE UNIE¹

Regelgeving:

In het Krachtenveld staan 4 niveaus waarmee zeer versimpeld wordt weergegeven wie wat doet in de wetgevingsprocedure.

1. Algemene politieke beleidslijn uitzetten → Europese Raad
2. Voorstellen voor Europese regelgeving maken → Europese Commissie
3. Beslissen → Europees Parlement & Raad van de Europese Unie
4. Omzetting van richtlijnen in wetgeving & uitvoering van wetgeving → individuele lidstaten: nationale regeringen (blokje rechts) en nationale parlementen (blokje links)

De Europese Raad heeft een lichtgroene pijl om te laten zien dat zij officieel geen invloed op het wetgevingsproces heeft. Behalve als de andere instellingen niet tot besluitvorming kunnen komen. Dan komen alle regeringsleiders in de Europese Raad bij elkaar om een besluit te nemen.

Invloed:

In het schema tonen de blauwe pijlen hoe nationale parlementen invloed kunnen uitoefenen op de Europese regelgeving.

1. Het nationale parlement vraagt de regering (ministers) om een bepaald standpunt uit te dragen. Ministers zitten in een samenstelling van de Raad van de Europese Unie.
2. Het nationale parlement vraagt de Europese Commissie om een bepaald standpunt uit te dragen. Iedere lidstaat heeft een eurocommissaris maar hij of zij behartigt niet zijn of haar nationale belang. Frans Timmermans is sinds 1 december 2014 commissaris met de portefeuille regelgeving en vicevoorzitter.
3. Het nationale parlement vraagt de minister-president een bepaald standpunt uit te dragen. De regeringsleiders van alle EU-lidstaten zitten in de Europese Raad

Extra: Gele- en oranjekaartprocedure → nationale parlementen kunnen de Europese Commissie een gele of een oranje kaart geven. Als 1/3 van de nationale parlementen aangeeft dat een onderwerp niet Europees behandeld moet worden, dan moet de [Europese Commissie](#) het voorstel heroverwegen. We noemen dat een 'gele kaart'. Wanneer de helft van alle parlementen bezwaar maakt, dan is er sprake van een [oranje kaart](#).

De Europese Commissie beslist zelf of zij de kaart accepteert en het voorstel laat vallen.

Hoe komt de Europese Unie tot een besluit?

De beslissingen over de voorstellen van de Europese Commissie worden genomen door het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie.

---

¹ Extra aanvullende informatie vindt u in de bijlage.

Er zijn 2 manieren om een besluit te nemen:

1. De *gewone wetgevingsprocedure*: Het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie stemmen in met het voorstel. De stem van beide instellingen is hierin gelijkwaardig.
2. Een *bijzondere wetgevingsprocedure*, waarvan er veel zijn, bijvoorbeeld dat de stem van de Raad van de Europese Unie de doorslag geeft. Per onderwerp wordt afgesproken of de gewone wetgevingsprocedure van toepassing is of een bijzondere. Naarmate de lidstaten de wetgeving op een bepaald terrein meer in eigen hand willen houden, heeft de Raad van de Europese Unie meer mogelijkheden om het eigen standpunt door te zetten.

De EU heeft verschillende rechtsinstrumenten: verordeningen, richtlijnen en besluiten.

1. *Verordeningen* zijn regels, die direct gelden voor alle burgers in de EU. Deze verordeningen zijn vergelijkbaar met een nationale wet.
2. *Richtlijnen* zijn bindende besluiten, maar de lidstaten mogen zelf beslissen hoe ze de uitvoering aanpakken. Bijvoorbeeld het beperken van de uitstoot van CO₂. De lidstaten krijgen de maximale uitstoot als bindende richtlijn en bepalen vervolgens zelf hoe ze dit voor elkaar gaan krijgen.
3. Een *besluit* geldt in principe voor iedereen, behalve besluiten die op specifieke personen of instanties zijn gericht.

Eigenlijk horen er nog 2 rechtsinstrumenten bij: aanbevelingen en adviezen. Deze zijn niet bindend en hebben geen juridische gevolgen.

Het Europese Hof van Justitie is weggelaten in het Krachtenveld. Het gaat hier over het politieke proces en de rechterlijke macht is daar geen onderdeel van. Het Europese Hof van Justitie bewaakt dat Europese wet- en regelgeving juist wordt uitgevoerd. Uitspraken die dit Hof doet, hebben voorrang boven het recht van individuele lidstaten en op uitspraken van een nationaal gerechtshof.

